

Malmö Konserthus

Torsdag 20 januari 2011 kl 19.30

KONSTNÄRLIG FRIHET

MALMÖ SYMFONIORKESTER
VASSILY SINAISKY dirigent
Marika Fältskog, konsertmästare

ARNOLD SCHÖNBERG (1874-1951)

Verklärte Nacht op 4 / 30 min

PAUS

DMITRIJ SJOSTAKOVITJ (1906-1975)

Symfoni nr 10 e-moll, op 93 / 57 min

Moderato

Allegro

Allegretto

Andante - Allegro

Med Malmö Symfoniorkester och Malmö Konserthus
GRATIS app till iPhone har du alltid en uppdaterad
konserterkalender i fickan.

Kvällens blommor
kommer från

Malmö Konserthus

Torsdag 20 januari 2011 kl 19.30

VASSILY SINAISKY

dirigent

MSO:s chefsdirigent Vassily Sinaisky är en rutinerad musiker med diger meritlista. Tiden efter Musikkonservatoriet i Leningrad var han assistent till den legendariske dirigenten Kirill Kondrasjin hos Moskva-filharmonikerna. Sinaisky vann guldmedaljen i den prestigefyllda Karajan-tävlingen 1973 och engageras sedan dess av orkestrar över hela världen, bl a har han dirigerat Los Angeles Philharmonic, BBC Symphony Orchestra, Concertgebouw-orkesteren i Amsterdam, Pittsburgh Symphony Orchestra och Finska Radions Symfoniorkester. Konserter och skivinspelningar kritikerrosas. Åren 1991-1996 var Sinaisky chefsdirigent och konstnärligt ansvarig för

Moskvafilharmonikerna. Därefter erhöill han samma position hos Ryska statens symfoniorkester, som han lämnade så sent som 2002. Han var förste gästdirigent för BBC Philharmonic Orchestra i Manchester, England 1996-2010 och har nu tilldelats titeln emeritus. Genom åren har Sinaisky även arbetat mycket med opera och varit förste gästdirigent vid Bolsjoj i Moskva. Han har haft framgångar vid Komische Oper i Berlin och English National Opera i London.

Nu har Vassily Sinaisky sin bas i Amsterdam, där han bor på Bachstraat ett stenkast från Concertgebouw. Staden är ett stort musikaliskt centrum och det är nära till allt, inte minst till uppdraget i Malmö. Från och med september 2010 är Sinaisky chefsdirigent och konstnärlig ledare vid Bolsjoj i Moskva. Vassily Sinaisky är dessutom dirigentprofessor vid Musikkonservatoriet i St Petersburg sedan 30 år.

Med BBC-orkesteren i Manchester har Sinaisky gjort ett antal skivinspelningar på Chandos, främst med rysk musik av bl a Balakirev, Sjtedrin, Glinka och Sjostakovitj. Sommaren 2007 påbörjade han och MSO inspelningen av Franz Schmidts fyra symfonier för skivmärket Naxos. Samtliga har nu givits ut och fått fina omnämningar bl a i brittiska musiktidskriften Gramophone.

ARNOLD SCHÖNBERG

Verklärte nacht

Arnold Schönberg var till en början helt självlärd. Den första och enda reguljära undervisningen i komposition fick han under en sommar mot slutet av 1800-talet av tonsättaren och blivande svågern Alexander von Zemlinsky (1872-1942). Båda två betraktade Brahms- och Wagnerlinjerna som en beklaglig delning av den stora klassiska traditionen och såg det som sin uppgift att åter sammanföra linjerna till en huvudfåra. Det omedelbara stilistiska resultatet var en ibland nästan överhettad sensorantik med slingrande melodilinjor och komplex harmonik. Zemlinsky fortsatte inom denna stil genom hela sitt liv. Schönberg tog den som utgångspunkt för sitt våldsamma stilsprång under 1900-talets första årtionde. Verklärte Nacht komponerades under tre veckor i november 1899, medan Schönberg fortfarande höll på att sammanfläta Brahms och Wagner. Han menade själv att han utgick från "å ena sidan Wagners modell och sekvensteknik över en rörlig harmonik och å andra sidan Brahms evolutionära variationsteknik. Den oregelbundna, asymmetriska takt-/frasstrukturen är också hämtad från Brahms. Instrumentationen, kompositionssättet och mycket av klangen är tydligt wagnerianska...".

Verklärte Nacht komponerades som en tondikt för stråksextett. Det är förmodligen ett av de första programmusikaliska verken för kammarensemble. Schönberg gjorde nästan omgående en bearbetning för stråkorkester. Han försökte först få verket uppfört genom Tonkünstlerverein, men

nekades med motiveringen att "Det låter som om någon smetat till Tristanpartituret medan det fortfarande var vått". Inte förrän 1902 uruppfördes verket i Wien av den förstärkta Rosékvartetten.

Programmet bakom Verklärte Nacht är en dikt av Richard Dehmel, som Schönberg tonsatte i fem avdelningar som löper utan pauser.

1. En man och en kvinna är ute och går i en park, en kall och månljus natt.
2. Kvinnan berättar för mannen om sitt kärlekslösa äktenskap och att hon ska ha barn med den man hon inte älskar. Hon har nu blivit förälskad i mannen som går bredvid henne.
3. Hon ser bedrövat på månen och vacklar av förtvivlan. Musiken stannar upp i några nästan frågande ackord genombrutna av tre generalpauser. Enligt dikten är hon rädd att mannens svar ska krossa henne.
4. Mannen svarar emellertid att han betraktar barnet som sitt eget. Den kärlek och värme han fått från henne har redan förenat de tre.
5. Dikten återvänder till en kort naturbeskrivning, medan naturen framstod som kall i början är den nu förändrad till en hög och klar natt med en vackert lysande måne.

En annan inspirationskälla till verket var mötet och det begynnande förhållandet med Mathilde von Zemlinsky som han gifte sig med två år senare.

© Tore Eriksson

DMITRIJ SJOSTAKOVITJ

Symfoni nr 10

Den tionde symfonin skrevs 1953 på kort tid sommaren direkt efter Stalins död. Tolkningsproblemet blir omedelbart tillspetsat om man tänker på den officiella reaktionen. En sovjetkritiker beskrev verket som "tragedin hos en djupt isolerad individ hjälplös inför ondskans makter". Det är inte Sjostakovitjs ord, det är kritikerns egna. Därför blir det mycket märkligt när han fortsätter: "En sådan syn på världen ligger mycket långt från det som upplevs av majoriteten bland det sovjetiska folket". Är detta en mardröm? Kritikern läser in ett innehåll och talar sedan om att det är statistiskt felaktigt! Men vanvettet fortsätter. Verkar det inte rimligt att anta att just majoriteten av sovjetmedborgare har känt sig djupt isolerade och hjälplösa inför ondskans makter under Stalins sista dödsryckning av vansinnesterror? När han tex anklagade judiska apotekare för att förgifta befolkningen genom att dela ut piller gjorda av krossade löss? Om vi endast tar fasta på tolkningens

första led och lyssnar på musiken är det en riktigt bra sammanfattning även för en nutida västvärldslyssnare.

Symfonins tyngdpunkt ligger i första satsens mörka sorgesång. Musiken är nära släkt med de satser där Sjostakovitj öppet markerat att det handlar om det förtryckta folket. Andra satsen har uppfattats som ett porträtt av Stalin – frenetiskt och sinistert. Tredje satsen är den mest gåtfulla. Det låter som om det funnes ett detaljerat program med tonsättarens namnchiffer D-S(Ess)-C-H och mer än tio gånger upprepade hornsignaler med mera. Sista satsen återupprepar namnchiffret och speglar mer en lättnad och befrielse än den triumf man vant sig vid att vänta som slut på mörka symfonier.

© Tore Eriksson

Det har sagts att Sjostakovitjs kärleksförhållande med en av hans elever, den azerbajanska tonsättaren Elmira Nazirova, inspirerat till den tionde symfonin. Enligt henne baseras tredje satsen på de två musikaliska motiv som initialerna i Sjostakovitjs och Nazirovas namn utgör. Sjostakovitj offentliggjorde aldrig något om detta.